

Поливода Вадим В'ячеславович,
*доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук;*

Маньковський Назар Ярославович,
*ад'юнкт докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ*

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФА ОПЕРАТИВНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Конфіденційне співробітництво є однією з найважливіших складових оперативно-розшукової діяльності. За своїм змістом воно спрямоване на вирішення всього спектру завдань, що стоять перед оперативними підрозділами. Конфіденти забезпечують успішне рішення низки конкретних оперативно-тактичних завдань пізнавального, дієвого та забезпечувального характеру, що вирішуються оперативними підрозділами МВС України.

Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу суттєво впливає на оперативно-розшукову діяльність, під час здійснення якої дедалі активніше використовуються інформаційні технології для збирання, аналізу та збереження конфіденційної інформації про осіб і факти, що становлять оперативний інтерес.

На нашу думку, для підвищення якості роботи з конфідентами оперативному працівнику варто використовувати поліграф (детектор брехні). Він є різновидом психофізіологічної апаратури, що забезпечує комплексну багатоканальну апаратну методику реєстрації змін психофізіологічних реакцій людини у відповідь на пред'явлення за спеціальною схемою певних психологічних стимулів. Аналіз інформації, отриманої від людини в процесі опитування за допомогою поліграфа, дає змогу одержувати необхідну орієнтувальну інформацію та виявляти ту, яку людина приховує.

На сьогодні перевірки на поліграфі проводяться більш ніж у 75 країнах світу, серед яких загальноновизнаним лідером є США. Значною популярністю він користується в діяльності правоохоронних органів Японії, Туреччини, Ізраїль, Бельгії,

Індії, Казахстану, Канади, Китаю, Колумбії, Латвії, Литви, Естонії, Македонії, Південної Кореї, Сербії, Сінгапуру, Фінляндії, Хорватії, Чорногорії. Серед держав-сусідів його використовують у Польщі, Болгарії, Чеській Республіці, Словаччині, Словенії, Угорщині, Росії, Білорусі, Молдові та ін. [1, с. 1].

Варто погодитись із Д. А. Мовчаном, який залежно від нормативно-правового регулювання застосування поліграфа під час розкриття та розслідування злочинів зазначені вище країни умовно поділив на чотири групи:

а) країни, у яких застосування поліграфа врегульовано окремим законом (США, Литва та Молдова);

б) країни, у яких застосування поліграфа визначено окремими правовими нормами закону, що регулюють ширше коло суспільних відносин (Індія, Македонія, Польща, Туреччина, Сербія, Словенія, Канада, Угорщина, Чорногорія);

в) країни, у яких застосування поліграфа врегульовано підзаконними нормативно-правовими актами (Англія, Бельгія, Болгарія, Білорусь, Ізраїль, Південна Корея, Чеська Республіка, Росія);

г) країни, у яких застосування поліграфа нормативно не врегульовано (Латвія, Сінгапур, Японія) [2, с. 258].

Водночас у світі є країни, де заборонено використання поліграфа (Австралія, Німеччина й Австрія).

В Україні використання поліграфа законодавством не врегульовано. Проте в новітній історії нашої держави були спроби на законодавчому рівні закріпити використання поліграфа в діяльності правоохоронних органів. Так, 12 березня 2013 р. на розгляд Верховної Ради України було внесено проект Закону України «Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні)». Водночас 27 листопада 2014 р. цей проект закону було відкликано [3].

Незважаючи на відсутність законів про використання поліграфа, його дедалі активніше використовують для перевірки співробітників, родичів, здійснення експертизи під час судового розгляду тощо.

Основою застосування поліграфів під час роботи з конфідидентами може слугувати Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність». Стаття 8 цього Закону закріплює право

органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, «опитувати осіб за їх згодою» [4]. Відповідно, використання поліграфа трактується як різновид опитування. Водночас отримані таким чином відомості суди не можуть приймати як докази в кримінальному провадженні, а можуть лише враховувати їх як орієнтири для збирання офіційних доказів.

Також слід пам'ятати, що згідно з ч. 3 ст. 28 Конституції України, жодна людина без її згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям [5]. Використання поліграфа підпадає якраз під формулювання «інші дослідя». Тому використовувати поліграф можна тільки за згодою опитуваної особи, а в нашому випадку - за згодою конфідента.

Таким чином, можна зробити висновок, що під час роботи з конфідентами оперативний працівник акумулює значну кількість інформації, суттєва частина якої в подальшому виявляється хибною. Крім цього, для перевірки такої інформації витрачають значні зусилля та чимало часу. На нашу думку, для покращення якості роботи з конфідентами та зведення до мінімуму отримання хибної інформації варто використовувати поліграф.

Список використаних джерел

1. Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні) [Електронний ресурс] : пояснювальна записка до проекту Закону України від 12 берез. 2013 р. - Режим доступу :

кїр://^4.c1.гаѐа^оу.иа/p18/2-№єВ2/-
№єВгос4_1?pВ511=46058.

2. Мовчан Д. А. Питання імплементації в Україні зарубіжніх підходів до нормативно-правового регулювання застосування поліграфа в процесі розкриття та розслідування злочинів / Д. А. Мовчан // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. - 2009. - № 5. - С.256-262.

3. Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні) [Електронний ресурс] : проект Закону України від 12 берез. 2013 р. - Режим доступу :

кїр://№1.с1.гаёа^оу.иа/p18/г№еБ2/-
№еБгос4 1р£3511=46058.

4. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 18 лют. 1992 р. - Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

5. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. - Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%B0%B2%B1%80>.